

Kigbaŋ ki bi ŋ^{mee} ki tii HIIBRU YAAB na

Yesu aah ye Uwumbər aaməboln pu na

¹ N-yaayoonn na Uwumbər nan cha waabənabtiib tuk tiyaajatiib waabər ki di tiwan aabəŋ aabəŋ ŋaŋ waasan.

² Kookoo aayoonn mue le u cha Ujapəən tuk timi waabər. Uma le u nan cha u naan dulnyaa wee, ki len ke uma le ga li yeh tiwan məmək.

³ U wiin chain ke Uwumbər aah wiin chain pu na, ki ye Uwumbər aanaŋ bamənn, ki di waabər ti kpa mpəən na le joo tiwan məmək. U di ubaa toor kitork ki finn timi ki nyan timi aatunwanbir, le ki nin kal Uwumbər u yeh mpəən məmək na aañangii wəb paacham.

Uwumbər Aajapəən aapəən jer waatuuntiib aapəən

⁴ Uwumbər tii u liyimbil li jer waatuuntiib aayimbil na. Waayimbil aah jer baayimbil pu na, kina le u jer bi.

⁵ Uwumbər nan bui Ujapəən ke,
“Sin le ye Maabo, din wee le m ma si,”*
ki ki bui ke,
“Min le ga li ye Ute,
le u li ye Maabo.”†

Uwumbər aa nan bui waatuun ubaa kina.

---

* **1:5** : Lik Ilahn 2.7. † **1:5** : Lik 2 Samuel 7.14; 1 Bibərb Aabər 17.13.

6 U nan tun ni Ujapɔɔn u kaa kpa ɲeen aatɔ na dulnyaa wee ni, le ki bui waatuuntiib mɔmɔk ke bi gbaan unimbiin ni ki doon u.

7 Uwumbɔr len waatuuntiib aabɔr, ke u cha waatuuntiib tun waatuln la, ke libuln ni mmiigaal aah tun waatuln pu na.‡

8 Le u len Ujapɔɔn aabɔr ke,
 “Uwumbɔr, saanaan ga li bi
 ki ti saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.
 Aa joo saanaan ni aanib mbamɔm la.

9 Aa gee lituln li ɲan na, le kaa gee titunwanbir.
 Nima pu le Uwumbɔr u ye Saawumbɔr na lee si,
 ki tii si mpopiin ki jer aanjeen aatɔtiib
 mɔmɔk.”§

10 Uwumbɔr Aagbaɲ ki len ke,
 “Naah nan piin na, sin Uwumbɔr le nan naan kitin,
 ni paacham mu.

11 Kitin ni paacham ga doo,
 le aa ma ga li beenin bi.
 Kitin ni paacham ga kpoi ke libɔkul na.

12 Aa ga kpab kitin ni paacham ke likekeln na,
 ki kpeln ni nipɔɔn,
 le sin ma beenin bi, kaan kpeln;
 saayoonn aan doo.”*

13 Uwumbɔr nan bui Ujapɔɔn ke,
 “Kal ɲɲangii wɔb,
 ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim mɔmɔk
 na.”†

Tɔ, Uwumbɔr aa nan bui waatuun ubaa kina.

---

‡ 1:7 : Lik Ilahn 104.4. § 1:9 : Lik Ilahn 45.6-7. * 1:12 : Lik Ilahn 102.25-27. † 1:13 : Lik Ilahn 110.1.

14 Kina kan, waatuuntiib ye ba? Bi məmək ye iwiin i tun lituln tii Uwumbər na la. U tun ni bi ke bi nan ter timi waanib bi ηmar na.

2

ηηmarm kpaan

¹ Nima pu na, ni ηan ke titafal li bi tibənyaan ti ti ηun ti na ponn ni, ti taa di ti lii.

² Tibər ti Uwumbər nan cha waatuuntiib tuk waanib na sil mbaməm la. Unii umək nan yii tibər ngbaan ki ηa taah kə pu na nan kan ntafadaan mu ηeer u na.

³ Nima pu na, ti yaa yii ηηmarkpaan ngbaan aaboln kan, taan nyan ntafadaan ni. Tidindaan ubaa le nan pue tuk binib ηηmarm ngbaan aabər. Le binib bi ηun na mu tuk timi, ki mək timi ke ti gbii la.

⁴ Uwumbər mu cha bi tun lijnjiir aatun aabəη aabəη, waapəən pu, ki tii bi Waafuur Nyaan aapiin waah gee pu na. Nima le mək ke bi len mbamən.

Yesu u gaal timi lir na

⁵ Ti len dulnyaa u choo na aabər la. Uwumbər aa nan di dulnyaa ngbaan ηa waatuuntiib aanjaal ni.

⁶ Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke,
 “Unibən ye ba aan aa teer ubər?
 Unibən ye ba aan aatafal bi u ni?”

⁷ Aa sunn u taab ki cha saatuuntiib jer u, ni yunn siib.

Aa di kipak ni liyimbil le di tii u,
 ki di u ηa saawanaankaan məmək aayidaan,

⁸ ki cha tiwan məmək kii uməb.”*

---

* 2:8 : Lik Ilahn 8.4-6.

Tɔ, saah cha tiwan məmək kii uməb na, tiwan ni kaa kii uməb na aa ki gur. Ti mu aa kee kan tiwan məmək kii uməb;

⁹ ti kan Yesu la. Uwumbər nan sunn u taab ki cha waatuuntiib jer u, ni yunn siib, aan u ti kpo binib məmək pu, uma Uwumbər aanimbaasaln pu. Dandana wee ti kan ke waah jin nkun aafalaa na, Uwumbər di kipak ni liyimbil le di tii u.

¹⁰ Uwumbər u nan naan tiwan məmək ki joo ni məmək na, ni ɲeer u ke u cha Yesu ji falaa, ki li joo ni Uwumbər aabim bi wiir na waanaan ni. Uma le gaa bi lii. Waah ji falaa pu na, nima le cha u ye timi aarɲarɲmardaan bamənn.

¹¹ U ɲani binib chain la. U ni binib bi u ɲani bi chain na, bi məmək kpaan te ubaa la. Nima le iniməɲn aa joo u ke u yin bi unaabitiib.

¹² Le u bui Uwumbər ke,
 “M ga tuk nnaabitiib saah tun pu na.
 M ga pak si baah kuun nin chee na,”†

¹³ ki ki len ke,
 “M ga tii Uwumbər naadii la,”‡
 ki ki len ke,

“Lik, m ni mbim bi Uwumbər tii mi na sɔ.”§

¹⁴ Tɔ, timi waabim aah ye binibəm pu na, nima le uma Yesu mu kpaln unibən, ke u nan kpo ki ɲa kinimbərɲ ki nan kpa nkun aapəɲn na fam,

¹⁵ le ki gaa binib bimək san nkun ijawaan na lii; baayoonn məmək nkun aajawaan nan joo bi.

¹⁶ Ni ye mbamən, naa ye Uwumbər aatuuntiib le u ter. Abraham aayaabil le u ter.

---

† 2:12 : Lik Ilahn 22.22. ‡ 2:13 : Lik Aisaya 8.17. § 2:13 : Lik Aisaya 8.18.

¹⁷ Ni ŋan ke u li naahn unaabitiib tiwan məmək ponn ni, aan ki li ye utotoorninkpel u san timi kinimbaak, ki tun Uwumbər aatuln mbaməm, ki di ubaa toor kitork aan Uwumbər di cha pinn waanib baatunwanbir na.

¹⁸ Uma ubaa le kan ntəŋ ki jin falaa, nima le u ga ŋmaa ter binib bi kan ntəŋ na.

3

Yesu jer Moses pel pel

¹ Nnaabitiib bi bi chain, aan Uwumbər yin bi na, ni li dakl lik Yesu aabər. Ti dii u ki len binib aanibil ni ke ti dii u la. Uwumbər nan tun ni u, ke u nan li ye utotoorninkpel.

² U tun lituln mbaməm tii Uwumbər u tii u lituln ngbaan na. Moses mu nan tun Uwumbər aatuln mbaməm Uwumbər aamaal aanib aakaasisik ni.

³ Unii u ye mmaal aayaaja na le kani nnyun ki jer mmaal aanii ubaa. Kina le Uwumbər len ke Yesu ŋeer nnyun ki jer Moses.

⁴ Mmaal məmək kpa yaaja la. Uwumbər le nan naan binib məmək.

⁵ Ni ye mbamən, Moses nan tun Uwumbər aatuln mbaməm, Uwumbər aamaal aanib aakaasisik ni. U nan ye Uwumbər aatutunn, ki tuk binib Uwumbər aah nan ban ke u tuk bi pu na.

⁶ Kristo ma kan, u ye Uwumbər Aajapəən, le ki joo Uwumbər aamaal mbaməm. Timi le ye waamaal ni aanib. Ti yaa kpa lipobil ni mpopiin ki ti saa ndoon kan, ki yaa kaa joo beeni kan, ti ye waamaal yaab la.

Uwumbər aanib aafuur

⁷ Uwumbər Aafuur Nyaan nan bui Israel yaab ke,

“Ni yaa ḡun Uwumbər aaneel din wee kan,

⁸ ni taa cha nitafal li pəə

ke niyaajatiib aatafal aah nan pəə pu

buyoonn bi nan yii waaməb nteersakpiin ni na.

⁹ Bi nan təḡ u ki lik, nteersakpiin ni.

Hali bi nan kan waah tun

lijinjiir aatun pu na ḡibin imonko ilee,

le ki təḡ u nima chee.

¹⁰ Nima pu le u nan gee liḡuul bi pu,

le ki bui ke baalandak yenni n-yoonn məmək la,

baa bee waasan.

¹¹ Nima pu na, u nan gee liḡuul, ki puu tipuukpaan ke baan koo kitin ki ponn ni u ba ga tii bi lifuur

na.”*

¹² Nnaabitiib, ni li nyi man, ni ponn ni ubaa aasui taa li bir aan u li joo beeni ki yii Uwumbər u ye liməfadaan na.

¹³ Ni li pək təb aataakpab iwiin məmək, nsan aah laa bi pu buyoonn na, titunwanbir taa ḡmann unii ubaa aan utafal li pəə.

¹⁴ Ti yaa beenin tii u naadii ke taah nan tii u naadii njan pu na ki ti saa ndoon kan, ti ga ji waaməən.

¹⁵ Uwumbər Aagbaḡ len ke,

“Ni yaa ḡun Uwumbər aaneel din wee kan,

ni taa cha nitafal li pəə

ke niyaajatiib aatafal aah nan pəə pu

---

* **3:11** : Lik Ilahn 95.7-11.

buyoonn bi nan yii waaməb nteersakpiin ni na.”†

16 Nma n̄un Uwumbər aaneel ki yii waaməb? Naa ye binib bimək Moses nan nyan bi Ijpt aatiŋ ni na aa?

17 Uwumbər nan gee liŋuul n̄ma pu n̄bin imonko ilee? Naa ye binib bi nan tun titunwanbir ki kpo kipək ni na aa?

18 U nan puu tipuukpaan ke n̄ma aan koo kitin̄ ki ponn ni u ba ga tii bi lifuur na? Naa ye binib bi nan yii waaməb na aa?

19 Nima le ti bee ke baah kaa nan gaa u ki kii na, nima le baa nan n̄maa kan lifuur ngbaan u chee.

4

1 Tə, Uwumbər aah puu tipuur ke u ga tii timi lifuur na, nsan laa beenin bi ke ti kan li. Nima na, ni li nyi man, ubaa taa lann lifuur ngbaan.

2 Ti mu n̄un tibənyaan tee ke binib ngbaan aah nan n̄un ti pu na. Bi nan n̄un ti, kaa gaa ti ki kii, nima le tibənyaan ngbaan aa n̄a bi tinyoor.

3 Timi bi gaa Yesu ki kii na le kan lifuur ngbaan.

Uwumbər nan len ke,

“M nan gee liŋuul binib bi kaa gaa mi ki kii na pu, ki puu tipuukpaan ke baan koo kitin̄ ki ponn ni m ba ga tii bi lifuur na.”*

Waaah nan naan dulnyaa wee doo na, waatuln doo le na.

4 Iwiin ilole daal aabər bi Uwumbər Aagban̄ ni ke, “Uwumbər nan fuur winlole daal ki di cha waatuln məmək.”†

† 3:15 : Lik Ilahn 95.7-8.

* 4:3 : Lik Ilahn 95.11.

† 4:4 : Lik

Mpiin 2.2.

⁵ Ni ki ηmee ke, “Baan koo kitin̄ ki ponn ni m ba ga tii bi lifuur na.”

⁶ Binib bi puen ηun tibɔnyaan tee na, baa nan gaa ti ki kii, nima le baa kan lifuur ngbaan. Binib biken mu ga kan lifuur ngbaan.

⁷ Nima pu le Uwumbɔr ki siin nwiin mu bi ga kan lifuur ngbaan na, ki yin nwiin ngbaan ke “Din.” Binib ngbaan aa kan lifuur ngbaan; le ηibin pam jer, le David nan ηmee Uwumbɔr Aagban̄ ni, naah nan puen ηmee pu na ke,

“Ni yaa ηun Uwumbɔr aaneel din wee kan,
ni taa cha nitafal li pɔɔ.”‡

⁸ Tɔ, Josua yaa ba nan tii Israel yaab lifuur ngbaan kan, Uwumbɔr aa ba ga ki siin nwiin muken.

⁹ Naah bi pu na, lifuur beenin bi ki tii Uwumbɔr aanib.

¹⁰ Unii u kan lifuur li Uwumbɔr tii u na, u di cha ubaa aatuln ke Uwumbɔr aah nan di cha waatuln pu na la.

¹¹ Nima pu na, cha tinimbil li man ke ti kan lifuur ngbaan, ubaa taa yii Uwumbɔr aamɔb ki lir, ke Israel yaab aah nan lir pu na.

¹² Uwumbɔr aabɔr fu, ki kpa mpɔɔn, ki ka jer kijuk ki ka ηipepel mɔmɔk ηilee na, ki koo unii aasui ni, ni waawiin ni, ki lik usui ni aabɔbɔrkaan aah bi pu na, ki mɔk waalandak aah bi pu na, ki lik usui aah ban pu na, ke ni ηan aan naa ηan.

¹³ Tiwan nibaa aa bi ki bɔr Uwumbɔr. Tibɔr mɔmɔk nyan ki dɔ mpaan pu, ki dɔ tinmeen unimbil ni. Uma le ti ga len timi aabɔr ki tuk u.

Yesu le ye utotoorninkpekpaan

---

‡ 4:7 : Lik Ilahn 95.7-8.

¹⁴ Tɔ, ti kpa utotoorninkpekpaan u bi Uwumbɔr do na. U ye Uwumbɔr Aajapɔɔn Yesu la. Nima pu na, cha ti li beenin dii u ki taa di waasan lii.

¹⁵ Utotoorninkpel ngbaan ga ŋmaa san timi kinimbaak timi aafalaa ponn ni. U kan ntɔŋ aabɔŋ aabɔŋ ke taah kan ntɔŋ mɔmɔk pu na. Uma le aa tun titunwanbir tibaa.

¹⁶ Timi aatotoorninkpel aah bi kina na, cha ti li kpa lipobil ki dan Uwumbɔr u kpa tibulchinn na aabɔrjal chee, aan u san timi kinimbaak, ki ter timi buyoonn ti ban nterm na.

5

¹ Utotoorninkpel umɔk bi na, Uwumbɔr le lee u ki nyan u binib ponn ni siin, ke u ti sil baasisiiaan Uwumbɔr aanimbiin ni, aan ki tii u ipiin, ki toor kitork tii u binib aatunwanbir pu.

² Utotoorninkpel ubaa mu kpa titunwanbir la. Nima le u ga ŋmaa san binib bi tun titunwanbir kaa nyi na kinimbaak.

³ Uma ubaa aah kpa titunwanbir pu na, ni ŋan ke u toor kitork uma ubaa aatunwanbir, ni bi mu aatunwanbir pu.

⁴ Unii ubaa aan ŋmaa nyuŋ ubaa ki ŋa ubaa utotoorninkpel, see Uwumbɔr le lee u, ki ŋa u utotoorninkpel, ke waah nan lee utotoorninkpel Aaronn pu na.

⁵ Kina le Kristo aa nyuŋ ubaa ki ŋa ubaa utotoorninkpel. Uwumbɔr le bui u ke,

“Sin le ye Maabo, din wee le m ma si,”*

⁶ le ki ki bui u ke,

“Aa ye utotoor ke Melkisedek aah nan ye pu na,

---

* 5:5 : Lik Ilahn 2.7.

ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”†

⁷ Buyoonn Yesu nan ye unibɔn na, u nan wii tinyunyunn mpɔɔn pu, ki ganj Uwumbɔr u ga ηmaa nyan u nkun ni na. Waah san Uwumbɔr na, le u ηun waameel.

⁸ U ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la, le ki kii waamɔb, ki jin falaa, le ki bae naah pɔɔ pu aan u kii Uwumbɔr aamɔb ki jin falaa na.

⁹ Nima le cha u ye timi aanmanmardaan bamɔnn, ki gaa binib bimɔk kii waamɔb na lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

¹⁰ Uwumbɔr len ke u ye utotoorninkpel ke Melkisedek aah nan ye pu na.

Taa yii Uwumbɔr aasan man

¹¹ Ti ga ki ηmaa len waabɔr ti wiir na, le nimi aalan par, nima le taatataa ga li pɔɔ ni chee.

¹² Naah dii Uwumbɔr ni yunn pu na, ni ba ga mɔk binib biken waasan. Le ni ban ke unii ki mɔk nimi Uwumbɔr aamɔkm mu diin na. Ni naahn binib bi ban nnaabiin kaa ban tijikaar bamɔnn na la.

¹³ Unii umɔk nyu nnaabiin na ye ubopɔɔn la, kaa ηmaa len nsanyaan aabɔr.

¹⁴ Tijikaar bamɔnn le ye binib bi chikr na yaan. Bi bae Uwumbɔr aabɔr ki dii taah mɔk bi pu na. Nima le bi kpa nlan ki nyi nsan mu ηan na, ni mu kaa ηan na.

6

¹ Nima na, ti taa li beenin len Kristo aamɔkm mu diin na baanja aabɔr n-yoonn mɔmɔk. Cha ti bae waamɔkm mu gur na mɔmɔk, aan ki chikr waasan

† 5:6 : Lik Ilahn 110.4.

ni. Naa ki ban ke ti li beenin tuk nimi n-yoonn məmək ke, “Kpeln nimi aabimbin man, ki di cha ɲitukpok, ki tii Uwumbər naadii man.”

² Naa ki ban ke ti li beenin tuk nimi n-yoonn məmək baah muini binib nnyun ni pu na, ni baah joo biɲaal paani binib pu pu na aabər, ni binib aah ga fikr nkun ni pu na aabər, ni ntafadaan mu kaa kpa ndoon na aabər. Timina məmək ye njan aabər le waasan ni.

³ Uwumbər yaa kii kan, ti ga bae waabər ti gur na, ki di kpee njan aabər ngbaan pu.

⁴ Tɔ, binib bi Uwumbər woln binimbil na yaa di cha waasan kan, baan ki ɲmaa kpeln baabimbin ki ki dii u. Bi kan waapiin, ki gaa Waafuur Nyaan,

⁵ ki bee waabər aah ɲan pu na, ki kan dulnyaa u choo na aapɔn, le ki di cha waasan.

⁶ Baah di cha waasan na, ni mək ke bi ki bi kpaa Uwumbər Aajapɔn ndɔpuinkoo pu, ki jinn u inimɔn binib aanimbil ni la, le saan ɲmaa cha bi ki kpeln baabimbin ki ki dii u.

⁷ Kitiɲ ki gaa utaal aanyun mu lir ni ki pu, ki ɲani tijikaar ti ɲan na ki tii binib bi ko ti na, Uwumbər ɲani tinyoor ɲani kitiɲ ngbaan pu.

⁸ Tɔ, kitiɲ ki po ɲani ikokon ni ichakpeejagar baanja na bee yɔli la. Naan yunn, le bi ga see ki mmii ki bii ki. Kitiɲ ngbaan aadoon le na.

⁹ Timi aanigeekaab, ti len kina la; ti mu aa dak ke ni bi ke kitiɲ ki bi ga see ki mmii na. Ti bee ke ni ɲmar ki ga kan tinyoor.

¹⁰ Uwumbər ɲan la. Waan suln naah tun lituln pu ki ter waanib, ki beenin ter bi na, ki mək u naah gee u pu na bər.

11 Ti ban ke ni məmək pəək nibaa ki li kpa limakl ki nan saa ndoon.

12 Ni taa li san ligbanyakl man. N-yaayoonn na aanib bi nan gaa Uwumbər ki kii ki jin suklaa na, bi bi paacham ki kan waah puu tipuur ti ke u ga tii bi na. Ni mu li dii baah dii pu na.

Uwumbər ga ŋa waah puu tipuur ti na

13 Uwumbər aah puu tipuur ki tii Abraham na, u nan puu uma ubaa aayimbil pu la. Ubaa aa bi ki jer u, ke u puu waayimbil, nima le cha u puu uma ubaa aayimbil.

14 U nan puu tipuur le ki bui Abraham, “M ga ŋa tynyoor ŋa aa pu pam, ki cha aa pər sakpen.”*

15 Abraham nan kpa limər, le ki nan kan Uwumbər aah nan puu tipuur ti na.

16 Binib yaa puu tipuur kan, bi puur unii u jer bi na aayimbil pu la. Binib yaa kpak kinikpakpak ki ti puu tipuur kan, ni doo le na.

17 Uwumbər nan ban ke u mək binib bi ga kan waah puu tipuur ti na, ke waan kpeln. Nima le u nan puu uma ubaa aayimbil pu.

18 Waah nan puu tipuur ti na, waan kpeln. Waah puu uma ubaa aayimbil pu na, nima le sil mək ke waan kpeln. Waan ŋmaa mən nnyamən. Nima le timi bi san cha u chee ke ti ŋmar na aataakpab pəə mbaməm, le ti kpa limakl ke ti ga kan waah puu tipuur ti na.

19 Taah kpa limakl ngbaan na, nima le joo timi aasui ke ti taa di cha waasan. Yesu pu, le ti kpa limakl ngbaan. Limakl ngbaan pu, le Yesu u bi paacham na aalandak bi tisui ni.

---

* 6:14 : Lik Mpiin 22.16-17.

²⁰ Yesu le ye utotoorninkpel n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ke Melkisedek aah nan ye pu na, ki loln ti pu nsan ki buen Uwumbər do, ke u ti sil timi aasisiyyaan nima chee, Uwumbər aanimbiin ni.

7

Melkisedek u nan ye utotoor na

¹ Melkisedek ngbaan nan ye Salem aatiŋ aabər, ki nan ye Uwumbər u kaa kpa ŋeen aatɔ na aatotoor la. Abraham aah nan ku bibərbi bi ye waadim na ki gir ni na, le Melkisedek tooh u nsan pu ki ti ŋa Uwumbər aanyoor ŋa u pu.

² Le Abraham nan nyan tiwan nimək u nan gaa na nibaaba kipiik mək ponn ni, ki di tii Melkisedek. Melkisedek aatataa le ye ke “ubər u kpa mbimbinyaan na.” U nan ye Salem aatiŋ aabər la. Salem aatataa le ye ke “nsuudoon.”

³ Baa ŋmee ute ni una ni uyaajatiib aabər, kaa ŋmee buyoonn bi nan ma u na, ki mu aa ŋmee buyoonn u doo waatuln na. Waamɔfal aayoonn məmək u nan ye Uwumbər aatotoor la. Nima le u naahn Uwumbər Aajapɔɔn u ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁴ Dakl lik man uja ngbaan aah nan nyuun pu na; tiyaajaninkpel Abraham nan yakr waadim aawan tiwan nfum kipiik, ki nyan nibaa, ki di tii u, ki gur niwae.

⁵ Uwumbər aakaal len ke Israel yaab yakr baawan məmək nfum kipiik, ki nyan nibaa tii Liifai aayaabitiib, bi ye Uwumbər aatotoorb na. Bi ni Israel yaab nan ye binibaan la. Bi məmək nan ye Abraham aayaabitiib la.

⁶ Melkisedek aa nan ye Liifai aayaabil, le Abraham yakr waawan məmək nfum kipiik, ki nyan nibaa tii u. Le u ɲa tinyoor ɲa Abraham pu. Abraham le Uwumbər nan puu tipuur tii u.

⁷ Unii yaa kpa mpəɔn ke u ɲa Uwumbər aanyoor ɲa uken pu kan, ni mək ke u jer u la. Ubaa aan kpak kina.

⁸ Israel yaab yakr baawan məmək nfum kipiik, ki nyan nibaa ki di tii Uwumbər aatotoorb, bi nan ye binib bi ga kpo na. Melkisedek u Abraham nan yakr waawan nfum kipiik ki nyan nibaa tii u na ma kan, baa ɲmee waakun aabər. Bi ɲmee waabimbin aabər la.

⁹ Abraham aah nan yakr waawan ki di tii u na, ti ga ɲmaa len ke uyaabitiib Liifai yaab bi gaal biken chee na, mu nan tii u la.

¹⁰ Buyoonn Melkisedek nan tooh Abraham nsan ni na, Abraham aa nan kee ma uyaabil Liifai. Ti ga ɲmaa len ke Abraham nan sil uyaabil Liifai aasisiiaan la.

¹¹ Uwumbər tii Israel yaab nkaal mu mək bi waatotoorb Liifai yaab aah ga li joo bi pu na. Bitotoorb ngbaan aatunl yaa ba gaa binib lii kan, Uwumbər aa ba ga li ban u tun ni Yesu u ye utotoor ke Melkisedek aah nan ye pu na. U ba ga ki tun ni utotoor u bi ke Aaronn aayaabitiib Liifai yaab aah nan bi pu na la.

¹² Waah tun ni utotoor uken aaboln na, see u kpeln nkaal ngbaan mu.

¹³ Tidindaan u ti len waabər na, aa nan ye Liifai aanibol ponn ni aanii. U nan ye linibol liken ponn ni aanii la. Waanibol ponn ni aanii ubaa aa nan kee ye Uwumbər aatotoor.

14 Binib məmək nyi ke Tidindaan nan ye Juda aanibol ponn ni aanii la. Moses aa nan len ke linibol ngbaan aanib ga li ye bitotoorb.

Utotoor yayan u bi ke Melkisedek na

15 Nima le mək timi chob ke utotoor yayan, u bi ke Melkisedek aah nan bi pu na, fuu ni.

16 Naa ye binib le nyan u ki ŋa u utotoor baakaal aah dii pu na. Uma le kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na aapɔɔn. Nima le cha u ye utotoor.

17 Uwumbɔr nan bui u, “Aa ga li ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ke Melkisedek aah nan bi pu na.”*

18-19 Moses aakaal aa nan kpa tinyoor, kaa nan kpa mpɔɔn, kaa ŋmaa ŋa bi binib bi ŋan ti doo na. Nima le Uwumbɔr di nkaal ngbaan lii, le ki tii timi limakl li ŋan ki jer nkaal ngbaan na. Limakl ngbaan pu le ti ga ŋmaa duun Uwumbɔr.

20 Uwumbɔr aah nan puu tipuur ti na mu bi. Uwumbɔr aah nan nyan Israel yaab aatotoorb buyoonn na, waa nan puu tipuur.

21 Waah ŋa Yesu utotoor buyoonn na, u nan puu tipuur tii u, le ki bui u ke,

“Min Uwumbɔr le puu tipuukpaan, kaan kpeln, ke aa ga li ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”†

22 Uwumbɔr aah puu tipuupɔln ti tii Yesu na, nima le mək ke tipuupɔln ngbaan le ŋan ki jer tipuukpokl na.

23 Israel yaab aatotoorb nan ye binib bi ga kpo na, le biken lenŋi baalelenŋ. Nima le bi nan wiir.

---

* 7:17 : Lik Ilahn 110.4. † 7:21 : Lik Ilahn 110.4.

²⁴ Yesu ma kan, u ye utotoor u ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Ubaa aan ki nab waatuln pu ki toor kitork.

²⁵ U bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, u li mee Uwumbər tii binib bi dan Uwumbər chee u pu na. Nima le u ga ηmaa gaa bi lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

²⁶ Yesu le ye utotoorninkpel taah ban pu na. U bi chain, kaa kpa ngalm, kaa kpa titunwanbir tibaa. U ni titunwanbirdam aa kpaani. Uwumbər yoor u paacham ki jer bimək bi paacham na.

²⁷ Bitotoorninkpiib biken aah bi pu na, waa bi kina. Waa toor kitork uma ubaa aatunwanbir pu, u toor kitork binib aatunwanbir pu la. Waa toor kitork iwiin məmək. U nan di ubaa toor kitork nfum mubaa, kookoo aatork mu le na.

²⁸ Bi nan leer bitotoorninkpiib Moses aakaal aah dii pu na. Bitotoorninkpiib ngbaan aa nan ηan ti doo. Nkaal ngbaan aapuwəb le Uwumbər puu tipuur, ki ηa Ujapəən utotoorninkpel. Uma le ye utotoorninkpel bamənn, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

8

Yesu le ye timi aatotoorninkpel

¹ Maah len pu na aayil le ye ke ti kpa utotoorninkpel wee aaboln. Uma le ye Yesu Kristo u ka Uwumbər u yeh mpəən məmək na aabərjal aanḡangii wəb paacham na.

² U tun utotoorninkpel aatuln paacham aadiik ki ye kidibaməḡ ki bi chain na ponn ni. Uwumbər le maa ki, naa ye binib.

³ Baah leer bitotoorninkpiib bimək na, bi lee bi ke bi tii Uwumbər ipiin, ki toor kitork tii u. Nima pu na, ni njan ke utotoorninkpel ngbaan mu li kpa tiwan ki tii Uwumbər.

⁴ Bitotoorninkpiib bi dulnyaa wee ni ki toor kitork tii Uwumbər, Juu yaab aakaal aah dii pu na la. Yesu yaa ba laa bi dulnyaa wee ni kan, waa ba ga li ye utotoor.

⁵ Bitotoorninkpiib ngbaan aatuln ye paacham aatuln aanan la. Moses yaan mu nan bi kina la. Waah nan ban ke u na libool tii Uwumbər na, Uwumbər nan bui u ke u li nyi ki na tiwan məmək ke waah mək u laanan, lijool paab pu na.*

⁶ Tə, Uwumbər nan tii Yesu lituln li jer bitotoorninkpiib ngbaan aatuln na. Kina le tipuupəlɲ ti Uwumbər puu tii waanib Yesu pu na jer tipuukpokl na, ki mək ke u ga tii timi tiwan ni njan jer tipuukpokl ngbaan aawan na.

⁷ Uwumbər aah puu tipuur ti njan na yaa kaa ba lann nibaa kan, waa ba ga li ban ke u ki puu tipuur lelee.

⁸ Uwumbər nan kan ke waanib kpa taani, le ki bui ke,

“Lik, n-yoonn choo, le m ga nan puu tipuupəlɲ tii Israel yaab ni Juda yaab.

⁹ Tipuur ngbaan aan li bi ke tipuur ti m nan puu tii biyaajatiib,

buyoonn m nan chuu biɲaal ki daar nyan bi, ki cheen bi nyan Ijipt aatiɲ ni na.

Baa nan joo tipuur ngbaan, nima le maa nan ki gar bi.

Min Uwumbər le len kina.

* 8:5 : Lik Nnyam 25.40.

10 Maah ga puu tipuur ti tii Israel yaab
n-yoonn mu choo na na le ye ke:

M ga di maakaal ḡa baalandak ni,
ki ḡmee mu bisui ponn ni.

M ga li ye Baawumbər, le bi li ye maanib.

11 Bi ponn ni ubaa aan ki bui uḡeen aato ke, ‘Bee
Uwumbər.’

Ubaa mu aan ki bui una aabo ke, ‘Bee
Uwumbər.’

Ba pu? bi məmək ga bee mi,

biwaatiib ki ti saa bikpaam məmək ga bee mi.

12 M ga di cha pinn baatunwanbir, kaan ki teer
baataani.”†

13 Tə, Uwumbər aah len ke u ga puu tipuupəlḡn
na, u ḡa njan yaan tipuukpokl la. Tiwan yaa ye
tiwankpok kan, naan yunn, naan ki li bi.

9

Tipuukpokl ni tipuupəlḡn na

1 Uwumbər aah nan puu njan aapuur tii bi na,
u nan mək bi baah ga doon u pu na. Bi nan kpa
libool li bi ga li dooni u li ponn ni, aan binib gaa li
na.

2 Bi nan ḡa libool lipepel libaa wəb, ki yin li ke
chain aapepel. Karyaa ni teebul ni boroboro u bi
di tii Uwumbər na, nan bi li ponn ni.*

3 Bi nan di likekeln ḡii libool ngbaan ponn ni
lipepel libaa wəb, ki yin li ke chain chain.†

4 Salmaa aatorḡ aabimbiln nan bi ni ponn ni.
Libimbiln ngbaan paab le bi seer tulalee aayon tii
Uwumbər. Uwumbər aakaal aah nan bi daka u

† 8:12 : Lik Jeremia 31.31-34. * 9:2 : Lik Nnyam 26.1-30;
25.31-40, 23-30. † 9:3 : Nnyam 26.31-33.

ponn ni na, mu nan bi ni ni. Bi nan di salmaa aakur le biin daka a ngbaan pu. Tijikaar ti bi yin ti ke mana‡ na, nan bi salmaa aasambil ponn ni, daka a ngbaan ponn ni. Aaronn aadabil li nan njeen nsupuun na mu nan bi u ponn ni. Uwumbər aakaal aah nan n̄mee n̄itakpapapan n̄ilee n̄i pu na, mu nan bi u ponn ni. §

⁵ Tiwan ni kpa ifeen na* nilee mu nan bi daka a ngbaan paab. Nima chee le Uwumbər nan mək Israel yaab waah wiin chain pu na. Tiwan ngbaan aafeen nan biin daka a ngbaan aabiil pu, Uwumbər aah san bi kinimbaak nin chee na. Taan n̄maa len tiwan nimina məmək aatataa nibaabaa dandana wee.

⁶ Baah di tiwan nimina məmək siin kina na, le bitotoorb koo məb aadiik ni iwiin məmək, bi ti tun lituln tii Uwumbər.

⁷ Utotoorninkpel baanja le koo ni chain chain aapepel li bi libool ngbaan ponn ni na. U koo ni nima chee libiln məmək nfum mbaa baanja la. U yaa koo ni kan, see u joo ni nsin nan tii Uwumbər, uma ubaa aatunwanbir ni binib aatunwanbir pu.

⁸ Uwumbər Aafuur Nyaan mək timi ke məb aadiik ngbaan aah nan laa bi na, binib aa nan kpa nsan ke bi koo ni chain chain aapepel ponn ni.

⁹ Libool ngbaan le nan ye Yesu aabər aaməkl ki tii bi. Libool ngbaan ponn ni, le bi joo ipiin, ni tiwakor toor kitor k tii Uwumbər. Kitor k ngbaan aa nan cha bisui doon titunwanbir pu.

¹⁰ Nkaalkpok ngbaan mək bi tijikaar ni ti-

---

‡ 9:4 : Lik Nnyam 16.33. § 9:4 : Nnyam 30.1-6; 25.10-16. * 9:5 : Baaliin ni, bi yin ni ke “kerubim” la. Ni naan tiwakor, ki mu kpa ifeen.

wanyukaan ni kɔ na, ni ni kaa kɔ na, ki mɔk bi baah ga finn bibaa ki ŋa chain pu na. Ni nan mɔk ke see bi dii kina le ki nan saa buyoonn Yesu ga joo ni nsanpɔɔn mu ŋan na.

¹¹ Dandana wee Kristo fuu ni a, ki ye uto-toorninkpel, ki joo ni nsanyaana mu bi nan len ke mu ga fuu ni na. Waa koo ni libool li binib ŋa li dulnyaa wee ni na. U dii lipepel li jer dulnyaa wee aabool ngbaan na,

¹² le ki koo lipepel li ye chain na paacham, nfum mbaa kookoo. Uma ubaa aasin pu le u nan gaa timi lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, naa ye tiwakor aasin pu.

¹³ Bi nan joo iŋoob ni inaaja aasin yɔkr binib bi kaa ye chain na pu, ki di unaasabo aafatan gbaa gbaa bi, le ni ŋa tiwon chain.

¹⁴ Nimina yaa nan ŋa tiwon chain kan, Kristo aasin ga ter timi, ki jer kina. Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aapɔɔn pu, u nan di ubaa toor kitorok ki kaa kpa ngalm na tii Uwumbɔr. Waasin ga nyan titunwanbir ti ga ku timi na tisui ni, aan ti dii Uwumbɔr u ye limɔfadaan na.

¹⁵ Yesu aah ŋa kina na, le Uwumbɔr puu tipuupɔln tii timi. Nima pu, le binib bi Uwumbɔr yin bi na ga kan lifaal li kaa kpa ndoon na, waah puu tipuur ti ke u ga tii bi na pu. Binib bi Uwumbɔr nan puu njan apuur tii bi na nan tun titunwanbir la. Yesu aah kpo na, nima le Uwumbɔr di cha pinn bi, ki gaa bi lii.

¹⁶ Unii yaa yakr waafaal ki laa ka kan, ubaa aan ŋmaa ji lifaal ngbaan, see ni puen mɔk ke u kpo.

17 Buyoonn u laa beenin bi na, ubaa aan ŋmaa ji lifaal ngbaan, see u kpo.

18 Nima pu na, Uwumbər aah nan puu tipuur ti njan na, bi nan joo nsin le ki mək ke tipuur bi, bi ni Uwumbər aakaasisik ni.

19 Njan, Moses nan tuk binib məmək baah ga dii Uwumbər aakaal məmək pu na, le ki nin di tikumaman ni tifar ŋa inaabi ni iŋoob aasin, ni nnyun ni, ki di yək yək Uwumbər aakaal aagban pu, ni binib məmək pu,

20 le ki bui bi ke, “Nsin mue le mək nimi Uwumbər aah nan puu tipuur ti tii nimi ki tuk nimi ke ni li joo ti na,”†

21 le ki di nsin ngbaan yək yək libool, ni baah joo tiwan nimək tun lituln tii Uwumbər na pu.

22 Nkaal ngbaan aah dii pu na, bi yaa nan ban ke bi ŋa tiwan chain kan, see bi di nsin yək yək ni pu le ki ŋa ni chain. Nsin yaa kaa nyan kan, Uwumbər aan di cha pinn titunwanbir.

Yesu Kristo aatork nyani titunwanbir

23 Uwumbər Aabool, ni tiwan nimək nan bi li ponn ni na ye paacham aawan aanaj la. Le bi nan di tiwakor aasin ŋa ni məmək chain. Paacham aawan bamənn le ban nsin mu jer tiwakor aasin na, aan ni ŋa chain.

24 Kristo aa koo ni chain aapepel li ye paacham yaan aanaj li binib maa li na ponn ni. Paacham le u koo ni, ki si timi aasisiiaan, Uwumbər aanimbiin ni.

25 Juu yaab aatotoorninkpel nan di nsin mu kaa ye uma ubaa aasin na le koo ni chain aapepel

† 9:20 : Lik Nnyam 24.6-8.

ni, libiln məmək. Yesu Kristo di ubaa toor kitork nfum mbaa baanja la.

²⁶ U yaa ba nan joo ubaa toor kitork libiln məmək kan, u ba ga ji falaa n-yoonn məmək, buyoonn dulnyaa wee piin ki joo cha na. Naah ye pu na, u fuu ni buyoonn ni ɲeer na, ki di ubaa toor kitork nfum mubaa, ke u kuln titunwanbir.

²⁷ Uwumbər siin ke binib ga kpo nfum mubaa la, nee aapuwəb le u ga ji bi tibər.

²⁸ Kristo mu di ubaa toor kitork nfum mubaa, binib pam aatunwanbir pu. U ga ki fuu ni lelee. Naa ye titunwanbir pu le u ga ki fuu ni. U ga fuu ni ke u nan gaa binib bi kii waagirndaal na lii.

10

¹ Moses aakaal nan ye nsanyaan mu choo na aaməkl la, naa nan ye nsanyaan ngbaan mbaməm. Binib bi dii Moses aakaal na toor titorbaan ɲibin ɲibin, nima le aa ɲmaa ɲa bi binib bi ɲan ti doo na.

² Nkaal ngbaan yaa ba nan nyan bi titunwanbir ni kan, baalandak aa ba ga ki li muk bi titunwanbir pu. Bi mu aa ba ga ki toor kitork ngbaan.

³ Naah ye pu na, kitork ngbaan teer bi baatunwanbir pu, libiln məmək la.

⁴ Inaaja aasin, ni inoob aasin aa ɲmaa nyan titunwanbir binib aasui ni.

⁵ Nima pu na, Yesu Kristo aah nan ban ke u dan dulnyaa wee ni na, u nan bui Uwumbər ke, “Saa ban tiwakor ni tijikaar aatork.

Aa naan tiwon tii mi la.

⁶ Saa ban ke m di tiwakor aatork, ki di see mmii ni tii si,
kaa ban ke m toor kitork ngbaan titunwanbir pu.

⁷ Le m bui ke, ‘Uwumbər, m fuu ni ke m nan ɲa saageehn,

ke baah ɲmee maabər pu saagban ni na.’ ”*

⁸ Njan, le u bui Uwumbər ke, “Saa ban tiwakor ni tijikaar aatork, kaa ban ke m di tiwakor aatork ki di see mmii ni tii si, kaa ban ke m toor kitork ngbaan titunwanbir pu.” (Moses aakaal aah dii pu na, bi toor kitork kina la.)

⁹ Le u ki bui Uwumbər, “M fuu ni ke m nan ɲa saageehn.” Uma Yesu Kristo aah di ubaa toor kitork na, Uwumbər gaa waatork, le ki kuln kitorkpok ngbaan.

¹⁰ U ɲa Uwumbər aageehn, le ki di ubaa aawon toor kookoo aatork nfum mbaa, le ki ɲa timi waanib bi ye chain na.

¹¹ Juu yaab aatotoorb məmək tun lituln iwiin məmək tii Uwumbər. N-yoonn məmək, bi toor kitork kichachaan le tii u. Kitork ngbaan aan ɲmaa nyan titunwanbir binib aasui ni.

¹² Yesu Kristo toor kookoo aatork titunwanbir pu nfum mbaa, le ki kal Uwumbər aanɲangii wəb.

¹³ U bi nima ki kii bundaln Uwumbər ga nyan waadim ki di bi ɲa utaapətan ni na.

¹⁴ Kitork baan ngbaan pu, le u nyan titunwanbir binib aasui ni, ki ɲa bi binib bi ɲan ti doo ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

¹⁵ Uwumbər Aafuur Nyaan mu tuk timi kina la. Mu nan bui

¹⁶ ke Uwumbər len ke,
 “Maah ga puu tipuur ti tii bi n-yoonn mu choo na
 le ye ke
 m ga di maakaal ɲa bisui ni,

---

* **10:7** : Lik Ilahn 40.6-8.

ki ηmee mu baalandak ni,”†

17 ki ki len ke,

“Maan teer baatunwanbir bər,
kaan ki teer baah bii maakaal pu na.”‡

18 Kina pu na, Uwumbər yaa di cha pinn titunwanbir kan, baan ki toor kitorok ti pu.

Cha ti foor duun Uwumbər man

19 Nnaabitiib, Yesu aasin pu le ti kpa lipobil ke ti koo ni chain aapepel ponn ni, Uwumbər aah bi nin chee na.

20 Yesu aah di ubaa toor kitorok tii Uwumbər na, u nyan tiwan nimək nan bi ti ni Uwumbər aakaasisik ni na, ki tii timi nsanpəən mu ye nsanbamənn na, ke ti koo ni Uwumbər aah bi nin chee na.

21 Ti kpa utotoorninkpel u joo timi bi ye Uwumbər aanib na.

22 Nima pu na, cha tisui li bi mbaməm, aan ti duun Uwumbər chee, ki gaa u ki kii mbaməm ki taa joo beeni; ba pu? Yesu Kristo aasin finn tisui ni aatunwanbir, timi aalandak taa ki li muk timi titunwanbir pu. Le bi finn timi aawon nnyun mu bi chain na ni.

23 Taah bui ke ti kpa limakl na, cha ti li joo limakl ngbaan injaal ilee ki taa joo beeni. Ba pu? Uwumbər u puu tipuur tii timi na ga sil tii timi waah puu tipuur ti na.

24 Cha titafal li bi təb pu man, aan ki fiin təb aasui, aan ki li gee təb, ki tun lituln li ηan na.

25 Cha ti li beenin kuuni təb chee ki ti dooni Uwumbər man, ki taa di cha, ke binib bibaa aah di cha pu na. Ni li pəəni təb aataakpab man. Ni kan

† 10:16 : Lik Jeremia 31.33. ‡ 10:17 : Lik Jeremia 31.34.

ke bundaln Yesu Kristo ga gir ni na peen ni. Nima na, ni li moo pəəni təb aataakpab man.

²⁶ Tə, unii yaa gaa Uwumbər aabər ki nyi waah ban pu na, ki yaa ki yii ki tun titunwanbir kigaak pu kan, kitorok kibaa aa ki bi ki ga cha Uwumbər di cha pinn u.

²⁷ U ga kan ntafadaan mu kpa ijawaan na; ba pu? Uwumbər ga gee linjuul pam, ki di waadim ɲa mmii mu ton sakpen na ponn ni.

²⁸ Unii ubaa yaa nan yii Moses aakaal kan, biseeraadam bilee, bee bitaa, yaa len ke ti gbii kan, le bi ku u, kaa san u kinimbaak.

²⁹ Unii yaa lik Uwumbər Aajapəən fam, ki yaa dak ke Yesu aasin mu ɲa u chain na ye fam, ki yaa sii Uwumbər Aafuur Nyaan mu san timi kinimbaak na kan, udaan ngbaan ɲeer ntafadaan sakpen ki jer unii u bii Moses aakaal na aah kan pu na.

³⁰ Ti nyi ke Uwumbər len ke uma le ga daa bitafal, uma le ga teen bi. U ki len ke u ga ji waanib tibər. §

³¹ Aa yaa lir Uwumbər u ye liməfadaan na aanjaal ni kan, ni kpa ijawaan sakpen a.

³² Ni teer man n-yoonn mu jer na. Buyoonn nin-imbil nan woln njan na, ni nan jin falaa sakpen, ki nan kpa limər.

³³ N-yoonn mbaa bi nan ɲa nimi bakaa, ki sii nimi binib aanibil ni. N-yoonn mbaa mu, ni yakr binib bi jin falaa kina na aafalaa la,

³⁴ ki san binib bi bi kiyondiik ni na kinimbaak. Binib aah gaa nimi aawan mpəən pu na, le ni

---

§ 10:30 : Lik Ikaal 32.35-36; Ilahn 135.14.

nan kpa mpopiin; ba pu? ni nyi ke ni kpa tiwan paacham ni jer baah gaa ni na, ke tiwan ngbaan ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

³⁵ Ni taa di nimi aapobil lii man; ba pu? nima le ga cha ni kan tinyoor sakpen.

³⁶ Ni ban ni li kpa limɔr, aan ki ŋa Uwumbɔr aageehn, aan ki kan waah puu tipuur ti na.

³⁷ Uwumbɔr Aagban len ke,
“Naan yunn, u choo na ga fuu ni, kaan taan.

³⁸ Uwumbɔr aaninyaam bi gaa u ki kii na ga li kpa limɔfal.

Unii ubaa mu yaa gir puwɔb kan, waan piir Uwumbɔr aasui.”*

³⁹ Tima kan, taa ye binib bi gir puwɔb aan ki beer yɔli na. Ti ye binib bi tii Uwumbɔr naadii aan ki ŋmar na la.

11

Gaakii

¹ Ti yaa gaa Uwumbɔr ki kii kan, naatataa le ye ke ti bee ke ti ga sil kan tiwan ni ti kpa limakl ke ti ga kan ni na. Tinimbil aa kan ni, le ti nyi ke ni sil bi.

² N-yaayoonn na aanib aah nan gaa Uwumbɔr ki kii na, nima le u len ke baabimbin ŋan.

³ Ti gaa Uwumbɔr ki kii, nima le cha ti bee ke u nan len ki naan kitin ni paacham. U nan di tiwan ni tinimbil aa ŋmaa kani ni na naan tinimbil aah kani nimɔk na.

⁴ Abel nan gaa Uwumbɔr ki kii, nima le cha u nan toor kitork ki ŋan ki jer ukpel Keenn aah toor pu tii Uwumbɔr na. Waah gaa Uwumbɔr ki kii pu

* **10:38** : Lik Habakuk 2.3-4.

na, le Uwumbər len ke waabimbin ɲan, le ki gaa waah toor kitork ki tii u na. U kpo, le waah gaa Uwumbər ki kii pu na pu, u beenin len.

⁵ Enok nan gaa Uwumbər ki kii, nima le nan cha waa nan kpo. Uwumbər nan yoor u buen paacham la. Ubaa aa ki kan u; ba pu? Uwumbər nan yoor u buen paacham. Uwumbər Aagban len ke buyoonn waa nan kee yoor u buen paacham na, u nan piir Uwumbər aasui.

⁶ Unii yaa kaa gaa Uwumbər ki kii kan, waan ɲmaa piir Uwumbər aasui. Unii u dan Uwumbər chee na, see u pak ke u bi, ki pak ke u ɲani binib bi ban u na tinyoor.

⁷ Uwumbər nan bui Nowa linimaln li nan choo na pu, le laa kee fuu ni. Nowa aah nan tii Uwumbər naadii pu na, le u nan pak waah len pu na, le ki kii waaməb, le ki kp̄ii buɲəb bu, u ni waamaal koo ki ɲmar na. Nowa aah nan ɲa kina na, le ni mək ke dulnyaa ni yaab biken aabər bii Uwumbər chee. Nowa nan tii Uwumbər naadii, nima le nan cha Uwumbər len ke waabər ɲan u chee.

⁸ Uwumbər nan yin Abraham, ki bui u ke u buen kitin̄ ki u puu tipuur ke u ga di tii u na. Abraham aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na le u kii waaməb, le ki nyan waatin̄ ni, ki buen, kaa nyi waah cha nin chee na.

⁹ U nan ti fuu kitin̄ ki Uwumbər puu tipuur ke u ga di tii u na ni. Le u pak Uwumbər aah len pu na, nima le u nan kal nima, ki nan ye uwəwəɲja. U ni waabo Aisak, ni uyaabil Jakob nan bi nima, ɲiboo ponn ni. Bi mu nan yeh tipuur tichachaan ngbaan

la. ¹⁰ U nan ban kitiŋ ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon aan Uwumbər maa ki na la.

¹¹ Abraham aapuu Sara mu nan tii Uwumbər naadii, nima le nan cha u kan mpəon ke u dek lipuul, buyoonn u jer timar na. Ba pu? u nan pak ke Uwumbər ga ŋa waah puu tipuur ti na.

¹² Nima pu na, ujabaan u nan bi ke waah kpo le na, nan ma binib bi wiir ke inŋmabi aah wiir pu na. Bi wiir ke litambol li də nnyusakpem aagbaan na. Ubaa aa ŋmaa kahn bi.

¹³ Binib ngbaan məmək nan tii Uwumbər naadii le ki ti saa baakundaal, kaa kan Uwumbər aah puu tipuur ti na. Bi nan bee ke n-yoonn mu choo na, u ga nan ŋa waah puu tipuur ti na. Bi nan len ke bi ye bicham le dulnyaa wee ni.

¹⁴ Binib bi len kina na mək chain ke bi ban bite do la.

¹⁵ Binimbil yaa ba man kitiŋ ki bi nyan ni ki ponn ni na pu kan, bi ba ga li kpa nsan ke bi gir buen nima.

¹⁶ Bi nan ban kitiŋ ki ŋan jer kitiŋ ngbaan na la. Bi nan ban paacham aatiŋ la. Nima pu na, iniməon aa nan joo Uwumbər ke bi yin u ke Baawumbər. U nan toor kitiŋ tii bi.

¹⁷⁻¹⁸ Uwumbər nan puu tipuur tii Abraham ke u ga kan yaabitiib waabo Aisak pu,* le Abraham nan gaa tipuur ngbaan. Le Uwumbər təŋ u, ki bui u ke u di waabo toor kitork tii u. Waanaadii pu le u nan kii, ki di waabo u nan ye libibaal na, u ti kər u ki toor kitork tii Uwumbər.

¹⁹ Ba pu? u nan pak ke Uwumbər ga ki ŋmaa fikr u nkun ni. Ni ye mbaməon, waah nan gaa

---

* **11:17-18** : Lik Mpiin 22.1-14.

Uwumbər ki kii pu na, le Uwumbər nyan u nkun ngbaan ni. Ni naahn ke Abraham nan ki gaa u nyan ni nkun ni la.

²⁰ Aisak nan gaa Uwumbər ki kii, nima le nan cha u nan bui waabim Jakob ni Esə ke Uwumbər ga ɲa tinyoor ɲa bi pu n-yoonn mu choo na.

²¹ Jakob nan gaa Uwumbər ki kii, nima le nan cha u ɲa Uwumbər aanyoor ɲa waabo Josef aabim bilee pu buyoonn u nan ban u kpo na, le ki nyii waajaangbeedabil pu, ki doon Uwumbər.

²² Josef nan gaa Uwumbər ki kii, nima le waah nan ban u kpo na, u len ke Israel yaab ga nya Ijpt aatinj ponn ni, ki tuk bi ke bi yaa nan nyan kan, bi yoor waawon di buen.

²³ Moses aate ni una aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi nan di u bər inmal itaa. Bi nan kan ke u ye ubo u ɲan sakpen na, kina pu na, baa nan san Ubər Faro aah nan siin ke bi ku bima Israel yaab aabijabim pu na aakaal.

²⁴ Moses nan gaa Uwumbər ki kii, nima le waah nan chikr na, waa nan kii ke bi yin u ke Ubər Faro aabisal aabo.

²⁵ U nan kii ke u ni Uwumbər aanib kpaan ji falaa, ke ni soor ni u ji titunwanbir aaməon mu kaa yunn na.

²⁶ U nan bee ke u yaa kan ɲisiibil Kristo† pu kan, u ga nan kan tinyoor ti jer Ijpt aatinj aawankpal məmək na. Ba pu? utafal nan bi tinyoor ti Uwumbər ga tii u na ni la.

²⁷ Waah nan gaa Uwumbər ki kii pu na le u nan nyan Ijpt aatinj ni, kaa san ubər na aah gee liɲuul

---

† **11:26** : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke Uwumbər nyan u ke u gaa waanib lii.

pu na. Ni naahn ke u waa Uwumbər u unibən aanimbil aan ηmaa kan u na la. Nima le u nan kpa limər le ki sil mbaməm.

²⁸ Waah nan gaa Uwumbər ki kii pu na le u nan bui Israel yaab ke bi kər ipihbi, ki di nsin gbaa gbaa ibisaməi, aan Uwumbər aatuun u ga ku mbipolb na taa nan ηa bi nibaa.

²⁹ Israel yaab aah nan ban ke bi puur Liməəkal Aanyusakpem,‡ baah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le nnyun nan yakr ki cha nsan tii bi, le bi puur. Ijpt aatiη aanib aah nan ban bi mu puur na, bi nan bee nnyun ni la.

³⁰ Israel yaab nan gaa Uwumbər ki kii, nima le baah nan chuun manni Jeriko aatiη aagon iwiin ilole na, ηi nan lir.

³¹ Rahab, u nan ye upiidagoor na, nan gaa Uwumbər ki kii, ki chann bipepekb tichann. Waah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le baa nan ku u buyoonn bi kuln waatiη aanib bi kaa kii Uwumbər aaməb na.

³² Tə, m ga ki len ke ba? Maa kpa n-yoonn ke m len Gideonn, ni Barak, ni Samsonn, ni Jefta, ni David, ni Samuel, ni Uwumbər aabənabtiib aabər.

³³ Baah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bibaa nan nyan ηitimbol aajab, bibaa mu tun lituln li ηan na, bibaa mu kan Uwumbər aah puu tipuur ti na, bibaa mu muib ichinn aaməi, i taa ηa bi nibaa. §

³⁴ Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, mmii sakpiin aa nan ηmaa ηa bi nibaa. Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi nan nyan kijuk aakun ni. Bibaa mu nan ye bidaburb, le

‡ **11:29** : Liməəkaal Aanyusakpem—bi ki yin mu ke Nnyusakpem Mamam la. § **11:33** : Lik Daniel 6.1-27.

baah gaa Uwumbər ki kii pu na, bi nan kan mpəən. Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi kan mpəən bi ti to butəb ki nyanj baadim.

³⁵ Bipiib bibaa aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le biyaab bi kpo na nan fikr nkun ni.

Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le binib gbaa ku bi. Baa yii Uwumbər ke bi nyan bibaa nkun ni. Bi nan pak ke bi ga kan liməfal li njan ki jer dulnyaa wee aaməfal na paacham.

³⁶ Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le binib nan nja bi mbənyun, ki lue bi njinaalab, ki buu bi tikululn, ki lanj bi kiyondiik ni.

³⁷ Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le binib mae bi njitakpal ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi chuu gii por bi ki ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi nan [təŋ bi, ki] di kijaak aajuk ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumbər ki kii pu na, le bi nan ye bigiim, ki chuun pee ipiih, ni injoob aagban, ki jin falaa. Binib mu nja bi bakaa.

³⁸ Bi nan ye biwəwəm, ki nan bi kipək ni, ni nijoo paab, ki koo titakpalunn ni, ni ibuu i bi kitinj ni na. Bi mu nan ye bininyaam ki jer dulnyaa wee aanib.

³⁹ Binib ngbaan məmək nan gaa Uwumbər ki kii, nima le nan cha u len ke baabər njan. Bi mu aa kan tiwan ni u nan puu tipuur ke u ga tii bi na,

⁴⁰ Ba pu? u nan ban ke u nja ti mu tinann sakpen la. U nan ban ke u di timi, ni bi mu, kpaan nja binib bi njan ti doo na la.

12

Tite Uwumbər

¹ Tə, n-yaayoonn na aanib bi nan gaa Uwumbər ki kii na wiir pam, ki gonn timi, ki lik taah dii Uwumbər aasan pu na. Nima pu na, cha ti di tiwan nimək leŋ timi na lii, ki di cha titunwanbir ti dii timi na, ki li kpa limər, ki li dii Uwumbər aasan.

² Cha ti li lik Yesu chee man. Waapəon pu le ti nan piin ki gaa u ki kii. Waapəon mu pu, le ti ga tii u naadii, ki ti saa ndoon. Mpopiin mu u ga nan kan mu na pu, le u jin falaa ni iniməon ndəpuinkoo pu, ki lik iniməon ngbaan fam. Dandana wee le u ka Uwumbər aabərjal aanŋangii wəb.

³ Titunwanbirdam nan u, ki yii u. Le u nan kpa limər. Ni teer kina man, aan ki taa cha nitaakpab yəl aan ni di waasan di lii.

⁴ Ni yii titunwanbir, le ki pəoni nibaa ke ni taa lir; ni mu aa kee kpo nsanyaan ngbaan pu.

⁵ Ni suln Uwumbər aah sur nimi pu na aa? U yin nimi waabim ki bui ke,
 “Maabo, Uwumbər yaa sak si kan, ŋun mbaməm.
 U yaa cha falaa pii si ke u chiin si kan,
 taa cha aataakpab yəl.

⁶ Ba pu? Uwumbər sak binib bimək u gee bi na,
 ki dar binib bi u ŋa bi waabim na məmək
 aatafal.”

⁷ Tə, naah ji falaa pu na, Uwumbər mək nimi nlan le na. U ŋa nimi ke binib aah ŋani baabim pu na la. Ubo ubaa aa bi, kaa kan ntafadaan ute chee.

⁸ Uwumbər yaa kaa daa nitafal, ke waah dar waabim məmək aatafal pu na kan, naa ye waabim, ni ye mbəmbim le u chee.

⁹ Titetiib bi ma timi na nan dar titafal la, le ti pak bi. Nima le ni ŋan ke ti kii Tite Uwumbər u bi paacham na aaməb ki jer kina, aan ki kan liməfal.

¹⁰ Taah nan ye mbim buyoonn na, titetiib nan dar titafal, baah gee pu na. Uwumbər ma kan, u dar titafal ke u ɲa timi tinyoor, aan ti yakr waabimbin mu bi chain na la.

¹¹ Buyoonn ti kan ntafadaan na, ni wu la, naa ye mpopiin aawan. Binib mu yaa kan ntafadaan kan, nee aapuwəb le bi kani nsuudoon ni mbimbinyaan.

Mməkm ni nsurm kpaam

¹² Nima pu na, ni li yoor injaal i bak na man, ki li pəəni nitaakpab,

¹³ ki li beenin dii nsan mu tok na, aan binib bi joo beeni na taa yenn; bi mu li dii mbaməm.

¹⁴ Ni məmək pəə nibaa ki li kpa kiməbaan man, ki li bi chain. Unii umək kaa ye chain na aan kan Tidindaan.

¹⁵ Ni li nyi man, ubaa taa lann Uwumbər aanyoor. Ni li nyi man, ubaa taa cha usui li to, ki li muk nimi ki cha binib pam yenn.

¹⁶ Ni li nyi man, ubaa mu taa gər kidagook. Ubaa mu taa lik Uwumbər fam ke Esə aah nan ɲa pu na. Tijikaar pu, le u nan di ubopol afaal kooh.

¹⁷ Nee aapuwəb na, u nan ki ban lifaal li ye Uwumbər aanyoor ngbaan na, kaa kan. Waa nan ɲmaa kpeln waah nan ɲa pu na. U nan wii ki ganɲi ute ke u ɲa Uwumbər aanyoor ɲa u pu. Le ute yii.

¹⁸ Tə, naa fuu ni dulnyaa wee ni aajool chee. Israel yaab nan fuu ni Sainai aajool chee, ki kan lijool ngbaan gaal mmii ki kpa inmanyuu i bəən ki bəln nima chee na. Bi nan ɲun kibunɲ ki daar na,

19 ki ηun kakaan wii mpɔɔn pu, ki ηun nneel mu len mpɔɔn pu. Baah ηun nneel ngbaan pu na, le bi ganj Uwumbɔr ke u taa ki len bi chee tibɔr.

20 U nan bui bi ke kiwakork kibaa yaa po meeh lijool ngbaan kan, bi mae ki ηitakpal ki ti kpo. Nima le ijawaan nan joo bi sakpen.*

21 Baah kan tiwan ni na nan kpa ijawaan pam. Moses mu nan len ke ijawaan joo u sakpen, le uwon gbaa.†

22 Naa fuu ni lijool ngbaan chee. Ni fuu ni Sionn aajool chee la. Nima chee le Uwumbɔr u ye limɔfadaan na aatiη bi. Kitiη ngbaan ye Jerusalem la, ki bi paacham. Uwumbɔr aatuuntiib churbaka bi ki ponn ni.

23 Ni fuu ni Uwumbɔr aabipolb bi aayimbil ηmee paacham na aakuun chee la. Ni fuu ni Uwumbɔr u ye binib mɔmɔk aabɔjir na chee. Ni fuu ni bininyaam aawiin mu Uwumbɔr ηa mu, mu ηan ti doo na chee.

24 Ni fuu ni Yesu chee la. U pu, le Uwumbɔr puu tipuupɔln tii timi. Uma Yesu aasin mu yaa ti pu na le ηa timi chain. Mu pu, le Uwumbɔr di cha pinn timi. Waasin ngbaan len tibɔr ti ηan jer Abel aasin aah nan len pu na.‡

25 Ni li nyi man, ki taa yii Uwumbɔr u len ni chee na. Buyoonn u nan sur Israel yaab dulnyaa wee ni na, le bi yii, le u daa bitafal. Ti yaa yii Yesu u nyan ni paacham ki nan sur timi na kan, u ga sil daa titafal.

26 N-yaayoonn na waaneel nan cha kitiη denj. Dandana wee u puu tipuur ke u ga ki cha kitiη ni

* 12:20 : Lik Nnyam 19.12-13. † 12:21 : Lik Ikaal 9.19. ‡ 12:24 : Lik Mpiin 4.10.

paacham mək deŋ. §

²⁷ Waah len kina na, ni mək timi ke u ga deŋ waah nan naan tiwan nimək na, ki nyan ni, ki cha tiwan ni kaan deŋ na.

²⁸ Ti ga ji nnaan mu ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Nima pu na, cha ti doon Uwumbər, ki tun lituln li ga piir usui na tii u, ki li pak u, ki li san u ijawaan.

²⁹ Ba pu? timi Aawumbər bi ke mmiigaal mu ji tiwan ni kaa ŋan na məmək na la.*

13

Naah ga ŋa pu ki piir Uwumbər aasui na

¹ Tɔ, ni li beenin gee tɔb man ke naabitiib na.

² Ni li teer ki chann bicham tichann. Binib bibaa nan chann Uwumbər aatuuntiib tichann, kaa nyi ke Uwumbər aatuuntiib ye.

³ Ni teer man binib bi bi kiyondiik ni na, ke nimi le aah bi ki ni na, ki teer man binib bi ji falaa na. Ba pu? ni mu bi tiwon tee ni la.

⁴ Tɔ, chatiib ni puutiib, ni li nyi ke Uwumbər le di nimi kpaan, ki li pak kina, ki taa gər kidagook man. Binib bi chuun bəəni na, ni binib bi chuun gər kidagook na, Uwumbər ga ji bi tibər.

⁵ Ni taa cha ninimbil li man ŋimombil pu. Cha ninimbil gbiin naah kpa ni na pu. Ba pu? Uwumbər ubaa le bui ke waan di cha si. Waan di si lii.*

⁶ Nima pu le ti ga li kpa lipobil ki bui ke, “Uwumbər ye maateter la. Maan san ijawaan.

---

§ 12:26 : Lik Hagai 2.6. * 12:29 : Lik Ikaal 4.24. * 13:5 : Lik Ikaal 31.6.

Ubaa aan ŋmaa ŋa mi nibaa.”†

⁷ Ni teer man nimi aayidam bi tuk nimi Uwumbər aabər na, ki li teer baaməfal aah doo pu na, ki li beenin dii Yesu aasan ke baah nan dii pu na.

⁸ Yesu Kristo aa kpelni. Waah fe bi fen na pu na, u beenin bi kina le din, ki joo cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁹ Ni taa dii mməkm yayan aabəŋ aabəŋ ki yenn. Ni ŋan ke nisui doon Uwumbər aaterm pu, naa ye tijikaar pu. Binib bi kə tijikaar tibaa ki ji tiken na, naa ŋa bi tinyoor.

¹⁰ Timi aatork aabimbiln le ye Yesu aadəpuinkoo. Juu yaab aatotoorb aan ŋmaa ji timi aatork.

¹¹ Bi yaa toor kitork kan, le baatotoorninkpel di nsin koo ni chain aapepel ponn ni, titunwanbir pu. Le bi nyan tinann ngbaan kitinj ponn ni ki di buen n-gbaan, bi ti di see mmii.

¹² Nima pu le Yesu mu nan kpo kitinj aagbaan, ke waasin finn tisui, ki ŋa timi chain.

¹³ Nima pu na, ti li cha u chee n-gbaan nima, ki dii waasan, ki yakr u chee waaniməən.

¹⁴ Tido u bi dulnyaa wee ni na aan li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Ti ban tido u bi dulnyaa u choo na ni la.

¹⁵ Yesu pu, cha ti pak Uwumbər n-yoonn məmək, ki li dooni u waabulchinn pu. Nima le ye kitork ki tii u.

¹⁶ Ni teer man aan ki li tun lituln li ŋan na, ki yakr naah kpa ni na tii təb man. Nima le ye kitork ki ga piir Uwumbər aasui mbaməm na.

---

† 13:6 : Lik Ilahn 118.6-7.

17 Ni li keei nimi aayidam aamɔi man, ki taa kpak bi. Bitafal bi ni ponn ni, ke ni dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. Bi nyi ke see bi mɔk Uwumbɔr baah nan joo nimi pu na. Ni yaa keei baamɔi kan, bi ga li kpa mpopiin, le ki joo nimi. Ni yaa kaa keei baamɔi kan, bi ga li kpa mpombiin, le ki joo nimi. Nima le aan ɲa nimi tinyoor.

18 Ni li beenin mee Uwumbɔr ki tii timi. Ti nyi ke timi aalandak aa galn timi tiwan nibaa pu. Ti ban ke ti li bi mbamɔm n-yoonn mɔmɔk la.

19 M gaɲ nimi ke ni li moo mee Uwumbɔr ki tii mi, ke u ter mi, aan m gir ni ni chee mala.

Kookoo aameel

20 Uwumbɔr nan fikr Tidindaan Yesu u ye waanib mɔmɔk aayidaan na nkun ni. Waasin pu, le Uwumbɔr puu tipuupɔln tii timi. Tipuur ngbaan ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

21 Uwumbɔr, u tii timi nsuudoon na, toor nimi aabimbin mbamɔm, aan ni li ɲani waah gee pu na. Cha u ɲa nimi binib bi ga piir usui na Yesu Kristo pu. Uma le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Kookoo aabɔr

22 Nnaabitiib, m gaɲ nimi, ni li ji limɔr ki pel maah sur nimi kigbaɲ kee ponn ni pu na. Maah ɲmee pu na, ni ye siib la.

23 M ban ke ni bee ke bi nan di tina aabo Timoti di lii. U yaa fuu ni mala kan, m ni uma ga kan nimi.

24 Ni doon nimi aayidam mɔmɔk, ni Uwumbɔr aanib biken mɔmɔk tii timi. Binib bi ye Itali aatinɲ aanib na dooni nimi.

25 Uwumbɔr ɲa tinyoor ɲa ni mɔmɔk pu. Amii.

Uwumbor aagban Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c7765cba-ce13-51c8-80b3-68fach5fdf4a